



جمهوری اسلامی ایران

مدرسه علمیه فاطمیه اندان

شهرستان خمینی شهر

آسیب شناسی عزاداری امام حسین (ع) و موانع معرفی

تهیه و تنظیم

رضوان رحیمی

پاییز ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

محمد
MK7700

٢٠٠٧

فهرست مطالب

- ۱..... مقدمه
- ۲..... آسیب های شکلی
- ۲..... الف-۱ برهنگی در هنگام عزاداری
- ۳..... الف-۲ استفاده از آلات موسیقی در عزاداری ها
- ۵..... الف-۳ مداحی های پاپ
- ۵..... الف-۳ مداحی های پاپ
- ۵..... الف-۴ استفاده از مجسمه و آلاتی چون علامت در عزاداری ها
- ۷..... الف-۵ نحوه گرفتن میکروفن و حالت مداح و روضه خوان
- ۷..... الف-۶ تمثال های ائمه اطهار
- ۷..... الف-۷ بی برنامهگی دسته ها و عزاداری
- ۸..... الف-۸ اختلاط زنان و مردان در مراسم عزاداری
- ۸..... الف-۹ راه اندازی دسته عزاداری توسط زنان در خیابان ها و مکانهای عمومی
- ۹..... الف-۱۰ آسیب رساندن به بدن
- ۱۰..... الف-۱۱ عدم رعایت مسائل بهداشتی
- ۱۱..... الف-۱۲ هروله کردن

- الف-۱۳ هیأت گردی.....۱۱
- الف-۱۴ تجمل گرایی و اسراف در پذیرایی ها و تبلیغات.....۱۲
- الف-۱۵ بداخلاقی با بعضی عزادارن مخصوصاً تازه واردها.....۱۲
- الف-۱۶ انتخاب نام های نامناسب برای هیأت ها.....۱۲
- الف-۱۷ استفاده نکردن روحانی در جلسات هیأت ها.....۱۳
- الف-۱۸ خودنمایی ها و ریاها.....۱۳
- الف-۱۹ تبدیل شدن روضه خوانی به کاسبی و گرفتن پول های کلان.....۱۴
- الف-۲۰ وعده های دروغ.....۱۵
- الف-۲۱ معضل تلفن همراه.....۱۵
- الف-۲۲ دخالت مداحین در کار سخنرانان.....۱۵
- الف-۲۳ جمع آوری هزینه های هیأت از طریق ربا، اجحاف به دیگران و گرانفروشی
.....۱۶
- الف-۲۴ چشم و هم چشمی در میان هیأت ها و محله ها.....۱۶
- الف-۲۵ دست زدن ها در مجالس شادی اهل بیت علیهم السلام.....۱۶
- الف-۲۶ عزا گرفتن در ایام شادی.....۱۷
- الف-۲۷ اختلافات فرقه ای و محله ای در عزاداری ها.....۱۸
- الف-۲۸ حق الناس نمودن و عدم رعایت حقوق دیگران.....۱۸
- الف-۲۹ منحرف کردن مسیر عزاداری.....۱۹
- الف-۳۰ آمیخته شدن فرهنگ بومی با فرهنگ عزاداری.....۱۹

- ب- آسیب های محتوایی: ۲۰
- ب- ۱ مدح و تمجیدهای بیجا و مضر..... ۲۰
- ب- ۲ غلو گویی و کفر ۲۰
- ب- ۳ تحریف در مسیر ارتباط با حضرات معصومین و به کاربردن بعضی الفاظ نا مناسب..... ۲۱
- ب- ۴ انتخاب شعرهای سبک و تحقیر آمیز..... ۲۱
- ب- ۵ پرداختن به مسائل عقلی و منع گریه و عزاداری و بالاعکس یعنی پرداختن به شور و فراموش کردن شعور..... ۲۱
- ب- ۶ ساخت فیلم هایی که به مباحث حاشیه ای پرداخته و عوامل اصیل در شهادت..... ۲۱
- ب- ۷ روضه های دروغ ، خوابها و مکاشفه ها..... ۲۲
- ب- ۸ عدم مطالعه مداحین و بعضی سخنرانان..... ۲۲
- ب- ۹ عدم تهیه منابع شعر و مقتل ساده برای مداحین..... ۲۳
- الف- ۱۰ آسیب رساندن به بدن..... ۲۳
- ب- ۱۱ بی توجهی به آینده و بی عنایتی نسبت به امام زمان (عج) ۲۳
- ب- ۱۲ غنی نمودن جوانان از فرهنگ اسلامی ۲۳
- ب- ۱۳ عاشورا را تکلیف خصوص امام حسین (علیه السلام) مطرح نمودن..... ۲۴
- ب- ۱۴ تعصب عزاداران بر نوع خاص از عزاداری یا نوع خاص از برداشت..... ۲۴
- منابع و مأخذ..... ۲۵

مقدمه

خداوند در آیات ۲۴ و ۲۵ سوره ابراهیم می فرماید: «أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ، تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا...».

آیا ندیدی که خداوند چگونه مثلی زده است. سخن پاک (حق) همچون درختی است که ریشه اش در زمین استوار است و شاخه هایش در آسمان. و همه هنگام به اذن پروردگار میوه اش را خواهد داد. آری حق و حقیقت درخت ثابتی است با میوه های شیرین و کامنواز. امام حسین (علیه السلام) به عنوان مصداق حقیقی آیه شریفه و حرکت کننده در مسیر حقیقت شجره ی طیبه ای است که در اعصار مختلف میوه های مختلفی به ثمر رسانده است. یک زمانی ثمره این شجره طیبه پرورش یارانی چون علی اکبر، ابوالفضل العباس و حبیب بن مظاهر و... است آنهایی که خود در وصفشان فرمود: «فَأَنِّي لَا أَعْلَمُ أَصْحَابًا أَوْلَى وَلَا خَيْرًا مِنْ أَصْحَابِي وَلَا أَهْلَ الْبَيْتِ أَبْرَأَ وَلَا أَوْصَلَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَجَزَاكُمُ اللَّهُ عَنِّي خَيْرًا...»؛ «من یارانی! با وفاتر و نیکوتر از یاران خود نمی دانم و خاندانی خود گذشته تر و مهربانتر از خاندان خودم نمی شناسم خداوند از جانب من پاداش نیکی به شما عنایت فرماید. یارانی که به آب رسیدند اما به احترام امام خویش از آن ننوشتند یارانی که برای میدان رفتن و جان فدا کردن برای مولا لحظه شماری می کردند. زمان دیگر ثمره طیبه انقلابی است برای برهم ریختن حکومت شاهنشاهی. برای از بین بردن دیکتاتوری، برای زیر بار ظلم نرفتن و زمانی دیگر ثمره اش نوجوانی است که نارنجک به خود می بندد و به زیر تانک دشمن می رود تا هموطنان و هم کیشان او بتوانند سر غیرت بالا بگیرند،

آری همه و همه از آثار شجره طیبه حسین (علیه السلام) است. اما برای اینکه باز این درخت ثمره بدهد و بازافرادی بتوانند عاشورا را خوب ببینند و از آن الگو بگیرند بایستی غبارها را از تابلوی عاشورا کنار زد تا این تابلو خوب دیده می شود بایستی خارها و بوته های فراهم را از کنار این درخت دور کرد تا بهتر رشد کند تا بتوان به این درخت نزدیک شد و ثمره اش را چشید.

به فضل خداوند برآنیم که مقداری از غبارهایی که ممکن است تابلوی عاشورا را فرا گیرد و نسل جوانه ما نتوانند خوب عاشورا را ببینند به عنوان آسیب های عزاداری و موانع معرفت شناسی حرکت امام حسین (علیه السلام) بیان نماییم و سپس به ریشه های این آسیب ها می پردازیم و راههای غبار رویی را می نمایانیم. امید است مورد عنایت امام زمان (عج) قرار بگیرد.

آسیب های عزاداری دسته بندی های مختلفی دارد من جمله آسیب های مکانی ، آسیب های زمانی ، آسیب های قبل از عزاداری ، آسیب های حین عزاداری ، آسیب های پس از عزاداری ، آسیب شکلی و چگونگی عزاداری ، آسیب های محتوایی و پیاپی عزاداری و... در این مقاله ابتدا آسیب های شکلی و بعد آسیب های محتوایی و.. مورد بحث قرار می گیرد.

آسیب های شکلی

الف- ۱ برهنگی در هنگام عزاداری

بعضی امور در عزاداری به خودی خود اشکالی ندارد اما شرایط و عوارضی پیش می آید که این امور مباح را مورد تغییر حکم قرار می دهد مثلاً برهنه شدن هنگام عزاداری به خودی خود مشکلی ندارد اما مشاهده می شود که در بعضی از مکان ها زنان به تماشای عزاداری مردان می پردازند یا از بعضی از عزاداری ها فیلم وسی دی تهیه می شود و در انظار نامحرمان نیز قرار می گیرد. از آنجا که نگاه زن به بدن مرد نامحرم جایز نیست

اینجاست که احتمال مفسده پیش می آید همچنین بعضی از نوجوانانی که در عزاداری لباس خود را درمی آورند به دلیل زیبایی مورد توجه بعضی مریض دلان هم جنس خود قرار می گیرند که این خود مفسده و مفسد بزرگی را به دنبال دارد لذا عزاداری با بدن برهنه از این جهت ممکن است مفسدی به دنبال داشته باشد علاوه بر آن برهنه شدن انسانها وسینه زدن صورت زیبای نداشتن و ما اگر در اندیشه ی جذب دیگران به تشیع هستیم بایستی صورت اعمالی که نشانگر شیعه است را زیبا نشان دهیم. عامل مهمی که باعث شده در دنیا افراد بسیاری که مسلمان می شوند به اهل سنت گرایش پیدا کنند چون آنها زیبایی های نماز جماعت مکه و مدینه را دیده اند. آری عزاداری با بدن برهنه طبع پذیر و زیبا نیست لذا از بعد زیباشناسی نیز این کار موجب دوری دیگران از مکتب امام حسین (علیه السلام) می شود لذا بایستی از این امور پرهیز شود.

الف- ۲ استفاده از آلات موسیقی در عزاداری ها

قرآن کریم در آیاتی همچون آیه ۶ سوره لقمان: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ»؛ «و برخی از مردم کسانی اند که سخن بیهوده را خریدارند تا [مردم را] بی [هیچ] دانشی از راه خدا گمراه کنند و [راه خدا] را به ریشخند گیرند برای آنان عذابی خوارکننده خواهد بود».

اشاره دارد که لهو الحدیث از امور ناپسند شرع و قرآن می باشد. لهو الحدیث به هر گونه سخن با آهنگ سرگرم کننده و غفلت از آن که انسان را به بیهودگی یا گمراهی می کشاند گفته می شود. روایات بسیاری از جمله صحیح بن مسلم به روایت مهرا بن محمد و روایت و شاء که صاحب وسایل الشیعه شیخ حر عاملی آنها در جلد ۱۲ باب ۹۹ از ابواب مایکتسب به آورده است لهو الحدیث را به غنا و موسیقی تفسیر می نمایند.

همچنین در آیه ۳۰ سوره حج و آیه ۷۲ سوره فرقان می فرماید: «فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ»؛ «مگر آنچه بر شما خوانده می شود پس از پلیدی بتها دوری کنید و از گفتار باطل اجتناب ورزید».

در این آیه انسانها را به اجتناب از قول زور فرا می خواند. قول زور به گفتار باطل و بی واقعیت گفته می شود و در روایات غنا از مصادیق قول الزور، شمرده می شود. همچنین در آیه دوم اشاره شده می فرماید: «والذین لایشهدون الزور» بندگان خالص خدا در مجالس باطل شرکت نمی کنند. باز روایات بسیاری واژه زور را به غنا تفسیر نموده اند. مجموعه آیات و روایات در این باب بسیار است. فقهای شیعه با توجه با این مستندات قرآنی و روایی غنا را جزء امور حرام و باطل می داند برای تبرک روایتی از امام رضا (علیه السلام) نقل می شود. یکی از یاران امام رضا (علیه السلام) به نام یونس از امام رضا (علیه السلام) می پرسد نظر شما در مورد غنا چیست؟ حضرت در جواب فرمودند: شخصی نزد امام باقر (علیه السلام) آمد و از او در باره غنا پرسید. حضرت در جواب فرمودند: «اذا مَيَّرَ اللهُ بين الحق والباطل فأين يكون الغناء؟ قال: مع الباطل، فقال: قد حكمت.»؛ «یعنی اگر خداوند حق و باطل را جدا کند و امور حق را در دسته ای و امور باطل را در دسته ی دیگر قرار دهد. به نظر تو خداوند موسیقی را در کدام دسته قرار می دهد. جواب داد آن شخص که در قسمت باطل. حضرت فرمودند: درست حکم کردی.»^۲

بنابراین غنا حرام شمرده شده است و آلاتی که با آن غنا و موسیقی نواخته می شود استعمال آن، خرید و فروش آن و حتی نگهداری آن حرام دانسته شده است. اما اینکه کدام آلت، آلت موسیقی و غنا است و کدام موسیقی حرام است. برای تعیین مصداق گفته شده، موسیقی حرام است که مطرب باشد طرب یعنی شادی همراه با تحریک جنسی و نیز موسیقی حرام است که مخصوص مجالس لهو و لعب مانند مجالسی که در آن زنان و مردان مختلط می شوند و به رقص و پایکوبی و شرب خمر و اعمال دیگری می پردازند.^۳

۱- وسایل الشیعه، ج ۱۲، ابواب مایکتسب به، باب ۹۹ حدیث ۱۳، ص ۳۲۷.

۲- مجتبی حسینی، پرسش ها و پاسخ های دانشجویی، احکام موسیقی.

طبق این دو معنا آلاتی که اینگونه موسیقی با آن نواخته شود و آلت غنا نامیده می شود و استعمال نگهداری و خرید و فروشش حرام است. متأسفانه مشاهده شده که در بعضی از مراسم جشن ائمه علیهم السلام از این آلات نظیر اگر استفاده شده است که این عمل حرمت شرعی دارد و با عمل حرام نمی توان به خداوند تقرب پیدا نمود.

اما استفاده در آلات مشتبه که آلات مشترک نیز نامیده می شود بایستی از آن پرهیز نمود زیرا امام صادق (علیه السلام) به عمر بن حنظله فرمود: «فإن الوقوف عند الشبهات خیر من الاقتحام فی الهلکه»^۴ «توقف نزد چیزهای مشتبه بهتر از فرو رفتن در هلاکت است» پس آلت مشترک یا مشتبه نیز بایستی در عزاداری ها به کار برده شود.

موسیقی های مباح و آلات آن نیز در عزاداری ها مورد استفاده قرار می گیرند. این نوع موسیقی بر اثر عوامل عرفی و منطقه ای وارد عزاداری ها شده است. این مقوله نمی تواند به عنوان یک بدعت مورد انکار قرار گیرد اما بایستی توجه نمود استفاده از اینگونه آلت نظیر طبل و سنج و دهل و... نیز می تواند آسیب های برای عزاداری به دنبال داشته باشد عمده ترین آسیب های استفاده از اینگونه آلات حق الناس و تجاوز به حقوق دیگران نمودن است. صداهای بلند که معمولاً بیماران و کودکان و کهن سالان را می آزارد و گناهی نابخشودنی است یعنی تا موقعی که مورد آزار قرار گرفتگان رضایت ندهند توبه تنها نمی تواند آثار این گناه را از میان بردارد. آسیب دیگر پرداختن و توجه بیش از حد به این آلات و استفاده از آنها و تغافل از اصل یعنی توجه به اهداف قیام امام حسین (علیه السلام) و شناخت ایشان می باشد. با توجه به جذب این موسیقی ها متأسفانه عده زیادی از نسل جوان جذب این امور می شوند که از لحاظ شور حماسی پیدا کردن خوب است ولی در صورت پرداختن بیش از حد به این امور مشاهده می شود غفلتی از اصول به وجود آمده است. سومین آسیب ورود این آلات به عزاداری ها ورود آلات مشترک و حرام است. از آنجایی که مرز مشخصی میان آلات موسیقی وجود ندارد استفاده از مباح ها کم کم امری به استفاده از مشتبه و حرام کشانده است.

الف-۳ مداحی های پاپ

یکی دیگر از آسیب های عزاداری استفاده از مداحی ها پاپ می باشد. عمده علت ایجاد این آسیب این است که بعضی از مادحین اهل بیت علیهم السلام همه سعی خود را در جذب مخاطب انجام می دهند و هدفشان جذب حداکثر و شلوغ کردن محافل اهل بیت علیهم السلام می باشد اما متأسفانه برای جذب و تنوع بیشتر کم کم به سبک هایی روی می آورند که این سبک ها از خوانندگان لس آنجلسی گرفته شده است. که متأسفانه به علت آنکه آن آهنگ ها موزون و برای طرب و ایجاد رقص ایجاد شده کپی برداری و به سبک این نوع موسیقی ها مداحی نمودن باعث سبک شدن مقام عزاداری و از بین رفتن آن حالت حزن و توجه به ساحت مقدس اهل بیت علیهم السلام می شود این مقوله به عنوان یک آسیب چند سالی است که وارد مداحی های ما شده است.

الف-۴ استفاده از مجسمه و آلاتی چون علامت در عزاداری ها

بعضی از امور فی حد نفسه مشکلی ندارند اما ایجاد کننده آسیب هایی برای عزاداری می باشند یکی از این امور استفاده از علم ها و علامت ها در عزاداری ها می باشد که برگرفته از پرچمداری و علمداری در صحرای کربلا می باشد. اما چند آسیب را استفاده از علم ها به دنبال دارد. آسیب اول مبالغه و حالت خرافه داشتن اینگونه علم ها و علامت ها است آنچه به عنوان پرچم دردست ابوالفضل العباس پرچمدار کربلا بوده حد اکثر یک پرچم معمولی یکی دو متری بوده است. اما مشاهده می شود علامت هایی ساخته می شوند به پهنای ۱۰ متر که حتی پند نفر قادر به حمل ان نیستند یا علم ها یی با ارتفاع بیش از ۱۰ متر ساخته می شود که فقط عده معدودی قادر به بلند نمودن آن هستند. اینگونه مبالغه ها خارج کردن علم از عنوان اصلی خود خارج شود زیرا مردم موقعی که

می بینند این علم ها غیر واقعی بوده و به چنین حالتی در کربلا موجود نبوده از آن دور می شوند فقط عده ای خاص به عنوان نماد عزاداری از این امور استفاده خواهند نمود.

آسیب دومی که این امور به دنبال دارد تبدیل شدن عزاداری به میدان قهرمانی وزور آزمایی می باشد. آنچه مشاهده می شود در بلند کردن علم ها و علامت ها این است که یک عده برای نشان دادن قدرت میج و بازو به بلند کردن این امور می پردازند و هر کس سعی می کند مدت زمان بیشتری علم را سر دست نگه دارد یا با علامت تعداد دور بیشتری چرخ بزند که این انحراف از مسیر اصلی عزاداری می باشد.

آسیب سومی که متوجه استفاده از این علامت ها است خطراتی است که حمل این علامت ها برای عزاداران در پی دارد و متأسفانه مشاهده شده گاهی اوقات در هنگام بلند کردن این علامت ها وعدم تعادل در کنترل آن علامت به روی عزاداران برگشته و سر و صورت آنان را زخمی کرده است.

آسیب چهارم تبدیل شدن این علامت ها به عنوان ابهت عزاداری است یعنی هر چند تعداد شاپرهای این علامت ها بیشتر باشد، هر چند تعداد دعلامت های یک محل بیشتر باشد آن دسته عزاداری را با ابهت تر و به قول خودشان سنگین تر می نامند. علامت هایی که معمولاً با قیمتی معادل چند میلیون و حتی تا بیست میلیون تومان تهیه می شوند، حال آنکه ابهت عزاداری به تعداد علم و علامت نیست.

آسیب پنجم استفاده از علامت ها مزاحمت برای نماز گزاران می باشد. از آنجا که این علامت ها در مساجد نگه داری می شوند و اینکه در ساخت این علامت ها از مجسمه های حیوانات استفاده شده است لذا برای نماز گزاران ایجاد مشکل نموده و حداقل موجب مکروه شدن نماز را برای آنها فراهم می سازد. فقهای عظام می فرمایند: نماز خواندن روبروی عکس و مجسمه انسان یا حیوان مکروه است.^۵ مگر آنکه روی آن پرده بکشند.

آسیب ششمی که متوجه این علامت ها است صرف مال در راهی است که سودی ندارد این همه پول صرف کردن، آن هم برای یک علامت که نبودش ضرر به جایی نمی رساند و هر ساله نیز اضافه نمودن علامت های جدیدی به قبلی ها با هزینه های بسیار گزاف یک نوع اسراف و بیهوده مصرف کردن مال می باشد.

الف- ۵ نحوه گرفتن میکروفن و حالت مداح و روضه خوان

یکی از اسبب هایی که عزاداری را تهدید می کند حالت هایی است که گاهی از مداحان هنگام مداحی به خود می گیرند. حالاتی که برای تحریک بیشتر عزاداران به سینه زنی انجام می شود. چون از این حالات تصویر تهیه می شود و این حالات معمولاً موزون و شبیه رقص می باشد یک نوع سبکی را برای مداح ایجاد می نماید. بعضی از مداحین نیز میکروفن را بین دو دست خود درحالی می گیرند که گویی می خواهند دو دست خود را به هم مالش دهند این گونه حرکات از مداحین حتی میان خود هیأتی ها جلوه خوبی ندارد پس وقار مداح در نحوه قرار گرفتن در جایگاه و گرفتن میکروفن و... نقش مؤثری در جذب دیگران به عزاداری امام حسین(علیه السلام) دارد و بر عکس نوع حرکات و حالت مداح در حین عزاداری آسیبی است برای عزاداری سید الشهداء(علیه السلام).

الف- ۶ تمثال های ائمه اطهار

یکی از اموری که متأسفانه رواج یافته است استفاده از تمثال های ائمه علیهم السلام در مکان های عزاداری و بر روی پارچه ها و قاب ها می باشد. از آن جایی که کسی ائمه اطهار علیهم السلام را زیارت نکرده یعنی ایشان را رؤیت ننموده است، تا بتواند از ایشان تصویر تهیه نموده اولاً این تصاویر هیچ گونه صحتی و سندیتی ندارند، ثانیاً مشاهده می شود این تصاویر به گونه ای بسیار زننده کشیده و طراحی شده است. عکس با سینه ای باز از ائمه، ابروها و چشم های آن چنانی و در بعضی مواقع بالعکس اینقدر تصویر زشت و امام

(علیه السلام) به گونه ای بد منظر کشیده شده که گاهی اوقات تنفر آور می باشد. آری این گونه تصاویر وسیله ای برای کاسبی کردن عده ای و دور کردن مردم از اهداف اصلی و ثالثاً این تصاویر چون در مساجد نصب می شود موجب کراهت پیدا کردن نماز گزاران نیز می شود. فقهای عظام فرموده اند: نماز خواندن در جایی که عکس باشد هر چند روبروی نماز گزار نباشد مکروه است.^۶

الف-۷ بی برنامه‌گی دسته‌ها و عزاداری

یکی از آسیب‌هایی که متأسفانه دسته‌جات عزاداری را مبتلا نموده است بی‌برنامه‌گی رؤسای دسته‌جات و مسئولین هیأت‌ها در هنگام برپایی دسته‌های عزاداری می‌باشد در یک دسته عزاداری که بیش از هزاران نفر شرکت می‌کنند یک عده کنار طبل و دهل مشغولند. یک عده به سینه زدن، و یک عده به زنجیر زدن. اما متأسفانه عده بسیاری از افرادی که در دسته‌جات شرکت می‌کنند فقط به دنبال دسته‌راه می‌روند. راه رفتن کنار دسته و همراه آن خوب است اما مشغول نبودن خطرناک امام فرمودند: «نفس خود را مشغول کن تا نفس تو را مشغول نکند». افرادی که بیهوده و بدون برنامه راه می‌روند به آسیب‌هایی چون غیبت کردن، حرف‌های لغو و بیهوده زدن با یکدیگر، گاهی اوقات توجه و نگاه به نامحرمان مبتلا می‌شوند که اگر ترتیبی داده شود که این جمعیت زیاد سر و سامان داده شود و به سینه زنی یا زنجیر زنی مشغول شوند از این آسیب‌ها جلوگیری به عمل خواهد آمد.

الف-۸ اختلاط زنان و مردان در مراسم عزاداری

عزاداری برای امام حسین (علیه السلام) بایستی به دور از هر گونه گناه و آلودگی صورت گیرد اما گاهی اوقات با بی‌توجهی عواملی برای گناه پیش می‌آید. یکی از این

۱- توضیح المسائل امام خمینی (ره)، ص ۸۹۸

عوامل حضور زنان در بعضی مراسمات مثل دسته جات و به دنبال دسته جات برای تماشافتن است. این آسیب بزرگی است بر عزاداری سیدالشهدا (علیه السلام) که عده ای از دختران جوان بایستند و فقط تماشای پسران را نمایند. عزاداری سیدالشهدا (علیه السلام) بایستی کانون توجه به سمت امام حسین (علیه السلام) باشد نه توجه به نامحرم که متأسفانه این آسیب به دسته جات وارد شده است از طرفی در برخی موارد زنان و مردان به هم برخورد می کنند. در جاهای شلوغ متأسفانه این برخوردهای زیاد است زیارت امام حسین (علیه السلام) و کلیه امور عزاداری مستحب است اما حفظ خود از نامحرم در برخوردها که ممکن است تحریکاتی پدید آورد واجب می باشد پس بایستی بانوان محترم در چنین مراسماتی در جاهایی که برایشان در نظر گرفته شده است حضور یابند و مشغول عزاداری و توجه امام حسین (علیه السلام) باشند و از نگاه به نامحرم و... پرهیزند.

الف- ۹ راه اندازی دسته عزاداری توسط زنان در خیابان ها و مکانهای عمومی

یکی از بدعت هایی که متأسفانه در بعضی جاها مشاهده شده است این است که زنان خواسته اند همانند مردان برای حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) عزاداری نمایند. بنابر این دسته های زنجیر زنی تشکیل داده و در خیابان ظاهر شوند. این عمل باعث جلب توجه نامحرمان به ایشان و موجبات مفاسد بسیاری را فراهم می نماید. حضرت زهرا (سلام الله علیها) در مورد بانوان می فرماید: «خیر للنساء ان لا یرین الرجال ولا یراهن الرجال»^۷ «آن چه برای زنان نیکو است اینکه بدون ضرورت مردان نامحرم را نبینند و نامحرمان نیز او را ننگرند.» آری حضرت فاطمه (سلام الله علیها) می فرماید: زنان نبایستی بدون ضرورت در جامعه و میان مردان وارد شوند اگر هم ضرورت ایجاد نمود حضور آنها با حجاب کامل صورت پذیرد. همانند خود حضرت (سلام الله علیها) که هنگامی که فدک غصب شد برای دفاع از حق مسلم خویش به مسجد آمدند و خطبه ای قراء و آتشین در دفاع از حق خود ایراد نمودند اما حضرت چادر به سر کردند، روسری بستند، در میان زنان حرکت کردند

۱- محمد دشتی، فرهنگ جامع سخنان حضرت فاطمه زهرا (س)، ص ۱۴۳.

، پرده ای آویخته شد و پشت پرده به سخنرانی پرداختند. حضرت زهرا (سلام الله علیها) حضور به قدر ضرورت با عمل نمایانند و پس از پایان خطبه بلافاصله به منزل بازگشتند.^۸

این بانوی بزرگوار بایستی الگوی ما باشد. پس زنان اگر می خواهند جلسات عزاداری تشکیل دهند مانعی ندارد اما حضور در مکان های عمومی و زنجیر زدن و کانون توجه نامحرم شدن خلاف اصول اسلامی است این آسیب در که با عنوان آسیب شناسی عزاداری امام حسین (علیه السلام) تهیه شده است توسط آقای موسی الرضا دلخواه مورد بررسی قرار گرفته است.

الف- ۱۰ آسیب رساندن به بدن

ضرر رسانیدن به بدن حرام می باشد. اگر عزاداران از ابزار آلاتی همچون زنجیر تیغی یا قمه استفاده کنند و این آلات به بدن آسیب رسانند ، عزاداران مرتکب کار حرامی شده اند. علاوه بر این چنین آلاتی زخم هایی در سر و بدن ایجاد می کنند که باعث می شود دیگران از عزاداری و تشیع نفرت پیدا نمایند که این همان وهن به اسلام است پس قمه زنی و زنجیر تیغ زنی علاوه بر عنوان ضرر وارد در عنوان وهن نیز می شود خداوند در سوره بقره آیه ۱۰۴ حساب به مسلمانان می فرماید: «لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا» ای مسلمانان به پیغمبر نگویید راعنا بلکه بگویید انظرنا راعنا در نظر مسلمانان به معنی مراعات کردن به کار می رفت ولی اهل کتاب مسلمانان را مسخره می نمودند و می گفتند: مسلمانان به پیغمبر خود می گویند ما را احمق نما زیرا راعنا غیر از معنی مراعات کردن معنی دیگری هم داشت. اسلام کلیه اموری را که موجب مسخره شدن توسط دشمن بشود و دفعاتی از آن وجود نداشته باشد انجامش را حرام می داند بنابر این مثل قمه زنی که نه عزاداریست چون هیچ کس هنگام عزاداری با چاقو به سر نزده است همی ک نوع خشونت طلبی است عملی است که قابل دفاع نیست و موجب سوء استفاده دشمنان می باشد بنابر این این گونه عزاداری ها حرام می باشد و آسیب بسیار بزرگی برای مسلمانان و تشیع به دنبال دارد. ما می

خواهیم اسلام و تشیع را به دنیا عرضه کنیم پس بایستی چهره ای زیبا از تشیع به عالمیان نشان دهیم .

الف- ۱۱ عدم رعایت مسائل بهداشتی

یکی از آسیب هایی که نذورات که قسمی از عزاداری ماست را تهدید می نماید مسأله عدم رعایت مسائل بهداشتی می باشد. مثلاً مشاهده می شود موقعی که در مراسمی شربت توزیع می شود پس از پذیرایی تمام اطراف پر شده از لیوان های یک بار مصرف که به شکلی بسیار زنده در اطراف پخش شده است معلوم نیست چرا مسئولین این نوع پذیرایی سطلهایی و مکانهایی برای جمع آوری این لیوان ها ارائه نمی دهند. این رعایت نکردن باعث می شود کسی که به لیوان های شکسته نگاهی می اندازد جمعیتی که فقط خورده اند و لیوان ها را در خیابان ها رها کرده اند بی فرهنگ و افرادی که فقط می خورند قلمداد نماید و این آسیب بزرگی برای عزاداری هاست ، بایستی ، زیبایی ها را زیادتر نمود و از نازیبایی ها کاست تا جاذبه مان بیشتر شود. در مواردی مثل ذبح گوسفند نیز مشاهده می شود در سر راه دسته جات و عزاداران گوسفند ذبح می کنند که این امور باعث می شود عزاداران کفشهایشان خونی بشود و با همین خون ها به مسجد بروند و همچنین این خون ها که شستشو هم نمی شود موجب آلودگی محیط و بیماری ها را فراهم می نماید.

از امور دیگر در مورد عدم رعایت مسائل بهداشتی می توان به مسأله راه رفتن با کفش بر روی فرش های مسجد اشاره نمود. متأسفانه دسته جات عزاداری همین که وارد مسجد می شوند توجهی به کفش های خود نمی نمایند و با کفش بر روی فرش های مساجد راه می روند و هیچ توجهی ندارند که اینجا مسجد است و روی فرش ها نماز خوانده می شود.

از مسائل دیگر پذیرایی توسط استکان و نعلبکی و لیوان هایی است که بدون شسته شدن دوباره مورد استفاده قرار می یگرد و موجبات بیمار شدن دیگران را فراهم می نماید ، گاهی اوقات شستن به این صورت است که استکان ها را رد یک تشت آب فرو می برند و در می آورند نمی دانم این دیگر چه نوع شستشویی است . مگر تشت آب ، الکل است که میکروب کش باشد این هم از عجایب ماست پس بایستی بهداشت را در پذیرایی ها رعایت نمود تا هم انتقال بیماری ها کم شود هم جلوه زیبایی از فرهنگ خود ارائه نمایم .

الف-۱۲ هروله کردن

یکی از اموری که آسیب بزرگی بر عزاداری است هروله نمودن می باشد هروله کردن بالا و پایین پریدن و سینه زدن را گویند که گاهی همراه با چرخش به صورت میدانی و گاهی بر سر جا صورت می گیرد اگر کسی عزادار و هیأتی نباشد و این امور را مشاهده کند که بعضی افراد بالا و پایین می پرند اما سینه هم نمی زنند به یقین خواهد گفت که این افراد در حال ورزش هستند نه عزاداری . چیزی که متأسفانه باعث شده بعضی افراد هیأتی را افرادی بدانند که می خواهند ورزش کنند و عزاداری ورزش آنهاست محسوب نمایند و موجبات تنفر از اینگونه افراد حاصل شود.

الف-۱۳ هیأت گردی

یکی از اموری که موجبات آزردهی بعضی خانواده های مذهبی را فراهم آورده است ، مسأله هیأت گردی می باشد بدین معنا که بعضی افراد از ساعات اولیه شب به هیأتی وارد می شوند پس از آن به هیأت دیگر می روند و همچنین مسأله طول می کشد تا نیمه های شب و حتی تا ساعاتی بعد از آن ، این مسأله آسیب های مختلفی را به دنبال دارد . یک مورد آزردهی خانواده ها و بدبین شدن آنها به هیأت ها است .

مورد دیگر اتلاف وقت این افراد است عزاداری هم حدی دارد هر شب آن هم تا نیمه های شب ۳ یا ۴ هیأت رفتن وجهی ندارد .

آسیب دیگر عادی شدن عزاداری برای این گونه افرادی باشد. امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «أَكْرَهُ أَنْ تَكْثُرُوا الْقَصْدَ لِلَّهِ ، زوروه فی السنه مرّه»؛ «من کراهت دارم که بسیار به کربلا بروید، هر سال یکبار به زیارت او بروید.» این روایت می فرماید : زیارت زیاد موجب می شود آن حال دل شکستن از بین برود ، زیارت عادی می شود لذا از ما می خواهد سالی یکبار زیارت برویم حال تصور کنید افرادی که در هر شب چند هیأت می روند و حدوداً بیش از ۴ یا ۵ ساعت به عزاداری و در بعضی موارد فقط تماشای عزاداری دیگران مشغول هستند .

الف- ۱۴ تجمل گرایی و اسراف در پذیرایی ها و تبلیغات

یکی دیگر از آسیب هایی که عزاداری را تهدید می کند تجمل گرایی ها است این تجمل گرایی ها خود را در نصب و تهیه انواع واقسام پارچه ها و تیرهای گران قیمت و در بعضی موارد بدون ضرورت و نیز تهیه انواع غذاها و... در سفره ابالفصل و... یا پذیرایی های زیاد در روز عاشورا خود را نشان می دهند و این اسراف ها علاوه بر حرمت آن سادگی و بی آلایشی را از ما می گیرد . بهتر آن است که به جای پختن غذاهای متنوع و فراوان در روز عاشورا این غذاها به صورت خشکبار در اختیار فقرا قرار گیرد تا اولاً عده زیادی هنگام ظهر فراموش نکنند امروز عاشورا است و روز حزن اهل بیت علیهم السلام و امام در چنین حالاتی مشغول به جنگ و نماز جماعت حین جنگ بودند و اینها در صف منتظر غذا، اهل بیت علیهم السلام گرسنه و تشنه اند ، اما این افراد دنبال غذا و ذخیره کردن غذا برای چند روز .

این آسیب که برای ما عادی شده است متأسفانه یک نوع حالت غفلت ولی خبری نسبت به امام حسین (علیه السلام) و واقعه عاشورا ایجاد می نماید. یکی از اموری که هزینه های گزافی برای آن پرداخته می شود باند ها و دستگاه های چند میلیونی برای عزاداری است که در بعضی موارد لزومی هم به آنها نیست ، امید است که عزاداری با روح مرثیه جویی انجام شود .

الف- ۱۵ بداخلاقی با بعضی عزادارن مخصوصاً تازه واردها

یکی از مهمترین اموری که باعث جذب جوانان به هیأت ها و محبت عزاداری است بها دادن به جوانان و برخورد باروی باز و گشاده و خوش اخلاقی با آنان می باشد. بعضی از رفتارهای نامناسب و نازیبا باعث رانده شدن بعضی از هیأت ها و عزاداری می شود. مثلاً به جوانانی که برای اولین بار وارد هیأت شده اند ، گفته شود آقا تماشا نکن و هیأت جای تماشاچی نیست . مسلماً افراد تازه وارد به خاطر خجالت نمی توانند در بعضی موارد وارد جمع سینه زنان شوند.

الف- ۱۶ انتخاب نام های نامناسب برای هیأت ها

نام اشخاص معرف شخصیت آنها است و تأثیر بسزایی در تربیت افراد دارد اگر شخصی را نده شده که اسم او را ظالم بگذرانند^۱ چون این نام و صدازدن او به این نام باعث می شود فرد انرژی منفی بگیرد و کم کم به ظلم متمایل شود نام هیأت ها هم نمادی از هدف و انگیزه هیأت و راهی که آنها در پیش گرفته اند می باشد انتخاب نام مناسب یکی از آسیب هایی است که هدف از عزاداری را به چالش می کشد انتخاب نام نامناسب برای هیأت می باشد مثلاً هیأت را به نام دیوانگان حسین (علیه السلام) نام گذاری کردن، این نام

۱- خصال شیخ صدوق، ص ۲۵۰، حدیث ۱۱۸ بر گرفته از کتاب حکمت نام کودک ، محمد محمدی ری شهری.

تصویری در ذهن از این افراد می سازد که این افرادی که هیأت را تشکیل داده اند افرادی بی سواد، تندرو و جاهل هستند. و دیوانه ها جایگاهشان تیمارستان است. این نام نامناسب موجب طرد شدن این افراد از جامعه و نیز بدنام کردن دستگاه عزاداری امام حسین (علیه السلام) می باشد.

یا اینکه نام هیأت را مکتب البکاء گذاشتن این معنا را تداعی می کند که اینها هدفشان گریه است و فقط گویند گریه این نام نیز موجب رانده شدن افراد است ما که نمی خواهیم فقط گریه کنیم ما که آفریده نشده ایم برای گریه کردن، پس بهتر است نام هایی بر هیأت ها بگذاریم که اهداف امام حسین (علیه السلام) را بهتر نشان دهد و چهره زیباتری از هیأت و عزاداری نشان دهد مثلاً مکتب المعرفه و....

الف- ۱۷ استفاده نکردن روحانی در جلسات هیأت ها

یکی از آسیب هایی که متأسفانه هیأت ها و عزاداری های ما رابه شدت تهدید نموده است پرداختن به شور حسینی و جدا شدن از تفکر و شعور حسینی می باشد. از جمله افرادی که نقش مؤثری در شعور حسینی دارند روحانیون محترم می باشند. متأسفانه بسیاری از عزاداریان حسینی در جلسات هیأت ها و دسته جات فقط برای عزاداری حضور می یابند اما حاضر نیستند پای سخن روحانی بنشینند و در مورد اهداف امام حسین (علیه السلام) آشنایی حاصل کنند که البته بهانه هایی هم برای نشیندن بعضی از صحبت ها دارند مانند اینکه روحانیون حرف تکراری می زنند یا حرف سیاسی می زنند و دین از سیاست جداست.

الف- ۱۸ خودنمایی ها و ریاها

از جمله اموری که خداوند بسیار بر آن تأکید فرموده است مسأله اخلاص و کار را برای خدا انجام دادن می باشد قرآن کریم که کتاب اخلاق و سراسر موعظه و پند است می

فرماید: «قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ ثَمَرِ النَّخْلِ وَمَنْ يَفْرَأْهُ يَفْرَأْهُ بِوَاحِدَةٍ...»^{۱۱}؛ «بگو من فقط به شما یک اندرز می‌دهم که دو دو و به تنهایی برای خدا به پا خیزید سپس بیندیشید ...»

آری کتاب سراسری اخلاق و موعظه می‌گوید من فقط یک موعظه دارم و آن اخلاص و لله کار کردن می‌باشد. بنابراین عزادارن و روحانیون و عاشقان حسین (علیه السلام) همه باید برای خدا عزاداری نمایند و فعل و قولشان برای خدا باشد یکی از آسیب‌هایی که عزادارن را تهدید می‌نماید ریا و کار را برای غیر خدا انجام دادن می‌باشد.

یکی از انگیزه‌هایی که باعث ریا کردن می‌باشد این تفکر است که هیأت‌ها باید باشکوه‌ترین هیأت‌ها و برترین آنها باشد لذا سعی می‌کنند بهترین مداح‌ها را و بهترین سخنرانان را دعوت نمایند اما این هدف که ما و هیأت‌مان باید حرف اول را در شکوه بزند کم‌کم باعث می‌شود اعمال از رنگ الهی خارج شده و کار برای شلوغی هیأت و شکوه عظمت عزاداری صورت بگیرد. لذا مشاهده می‌شود گاهی اوقات دعوت از سخنران‌ها برای اینکه عزادارن چیز یاد بگیرند بلکه برای اینکه بگویند هیأت ما روحانی دارد و هیأت‌ها ی دیگر ندارند تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل.

متأسفانه خیلی از عزاداری‌هایمان رنگ خدا بی‌ندارد و این آفتی بزرگ برای عزادارن می‌باشد روضه خواندن و مداحی کردن برای متاع دنیا، نه برای رضای خداوند بسیار ما را از آنچه خدا می‌خواهد دور می‌سازد. از نمونه‌های ریا می‌توان داد و فریادهای الکی و سیاه‌نمایی برای شلوغ نمودن هیأت، سینه‌وزنجیر زنی برای دیگران و به نسبت تماشای دیگران از جمله مصائب بزرگ برای عزادارانی می‌باشد.

الف- ۱۹ تبدیل شدن روضه خوانی به کاسبی و گرفتن پول‌های کلان

یکی از آسیب‌هایی که مسأله عزاداری را مورد تهدید قرار داده است تبدیل شدن روضه خوانی به کاسبی برای عده‌ای خاص می‌باشد عده‌ای که شماره حساب می‌دهند و مبلغ کلانی هم به عنوان مزد کار خویش قرار می‌دهند و می‌گویند پول را به حساب بریز و فیش آن را بیاور تا بعد آقا تشریف بیاورند برای روضه خوانی و مداحی. عده‌ای دیگر که مبلغ کلان برای عزاداری و مداحی قرار می‌دهند و بنیان محترم و افرادی را که دوست دارند مجلسی به پاکنند اما به خاطر هزینه مداح نمی‌توانند از عهده این هزینه برآیند را ناامید و محروم می‌سازند.

الف-۲۰ وعده‌های دروغ

یکی از آفات برای مداحین و سخنرانان وعده‌های دروغ می‌باشد. متأسفانه بعضی از مداحان برای آنکه پول بیشتری در بیاورند پیشنهاد چند هیأت را می‌پذیرند ولی به دلیل همزمانی نمی‌توانند همه را سر وقت بروند. این است که در بعضی موارد همان شب جلسه که منتظر آمدن مداح هستند تلفن همراه خود را خاموش می‌کنند و دیگر در دسترس نیستند یا اینکه هر مجلسی را با تأخیر فراوان حاضر می‌شوند. و این عیب بزرگ موجب بدبینی افراد به عزاداری و مداحین و سخنرانان می‌شود، انتظار مردم این است که مداحین و سخنرانان خود عاملتر به شرع و با وفاتر به وعده‌ها باشند «کونوا دعاة الناس بغير السنتکم».

الف-۲۱ معضل تلفن همراه

یکی از اموری که آسیب زننده به عزاداری است تلفن‌های همراهی است که متأسفانه هنوز فرهنگ استفاده از آن برای جان‌یفتاده است. بنابراین مشاهده می‌شود صداهای مکرر زنگ‌ها در میان عزاداری و نیز پاسخ گفتن در همان مجلس اموری که هم تمرکز سخنران و جلسه را به هم می‌زند و هم دیگران متوجه جانب صدا می‌کند و بهره

جلسه را از عزاداری کم می کند امید است با کارهای فرهنگی ، استفاده صحیح از تلفن همراه در مکان های عمومی ، صورت صحیح در میان هیأتی ها و همه عزاداران رایج شود.

الف - ۲۲ دخالت مداحین در کار سخنرانان

آسیبی که در بعضی از مجالس مشاهده می شود دخالت بعضی از مداحین در کار سخنرانان می باشد. این دخالت به صورت سخنرانی کردن یا به صورت رد و نقد سخنان انجام می شود مثلاً سخنرانی روضه خوانده که حضرت ابوالفضل (علیه السلام) در میان شریعه فرات دست در آب برد تا مقابل صورت بالا آورد و یا تشنگی حسین (علیه السلام) آب روی آب ریخت بلافاصله مداح گفته است. اینها که می گویند ابوالفضل دست زیر آب برد و تا مقابل صورت بالا برد و تا مقابل صورت بالا آورد دروغ می گویند آنها اشتباه می کنند، مقام ابوالفضل بالاتر از اینهاست که دست خود را زیر آب کند بعد اوبه یاد تشنگی ارباب خود بیفتد و... این چنین مداح روضه روحانی را دروغ می شمارد و از عظمت سخنان وی می کاهد. بهتر آن است که روحانی و مداح مکمل هم باشند نه مخرب هم.

الف - ۲۳ جمع آوری هزینه های هیأت از طریق ربا، اجحاف به دیگران و گرانفروشی .

غصب اموال دیگران و مجالسی که برای عزاداری اهل بیت پیغمبر (صلی الله علیه و آله وسلم) بر پا می شود و بایستی با قصد قربت و بدون از هر گونه آلودگی و با رعایت همه موازین شرعی صورت گیرد . این مجالس بایستی کاشف از تقوا و ورع بر پاکننده آن باشد تا مصداق آیه «وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»^{۱۲} باشد. صاحب مجلس بایستی مجلسی مهیا و سر پا می کند غصبی نباشد. همچنین اثاثیه و لوازم آن از فرش و ظروف و منبر و چراغ و غیره نیز غصب نباشد از مال خمس و زکات داده امور مربوط به عزاداری تهیه

شدن تا موجب بدگمان شدن دیگران به عزاداری و عزاداران فراهم نگردد تا یاوه گویان نگویند که افرادی در پی امور عزاداری اند که اهل ربا و غضب و دزدی و مال مردم خوری هستند و موجب دور شدن نسل جوان از این مجالس نگردند.

الف- ۲۴ چشم وهم چشمی در میان هیأت ها و محله ها

یکی از آسیب هایی که موجب تحلیل رفتن نیروهای در محله یا در هیأت می گردد چشم وهم چشمی است بدین معنا که نگاهشان فقط به هیأت مقابل باشد بینند آن هیأت چه کسی را دعوت می کنند اینها بالاتر از او را دعوت کنند. بینند این محله چند علم عزاداری دارد آن ها تعداد بیشتری تهیه کنند قرآن کریم می فرماید: «الهمم التکاتر حتی زرتم المقابر»^{۱۳}

این همه کثرت گرایی برای چه؟ عزاداری ها و مجالس عزاداری بایستی ساده و غمناک برگزار شود. این همه چشم وهم چشمی برای چه؟

الف- ۲۵ دست زدن ها در مجالس شادی اهل بیت علیهم السلام

دست زدن به خودی خود اشکالی ندارد ولی هنگامی که برای ائمه علیهم السلام در مراسم شادی دست می زنیم، ما که عقیده داریم امام حاضر است و می بیند بسیار سبک و تحقیر آمیز خواهد بود ما برای گل سر سبد هستی به عنوان جشن تولد دست بزینیم. ما نزدیک مرجع تقلید و برای تولد او حاضر نیستیم دست بزینیم در نزد او، چطور در حضور امام زمان (عج) و حضور ائمه دیگر علیهم السلام دست بر دست می زنیم. بهتر است که به جای اینگونه دست زدن ها صلوات بفرستیم.

الف- ۲۶ عزای گرفتن در ایام شادی

یکی از اموری که ائمه اطهار علیهم السلام به ما توصیه کرده اند اینکه در شادی آن ها شاد و در مصیبت آن ها غمگین باشیم ، اما متأسفانه بسیار مشاهده کرده ایم به این بهانه که کل یومِ عاشورا در شب ها و ایام شادی روضه خوانده می شود و گریه و اندوه جاری می شود این حرف و این عمل برخلاف آن چیزی است که از شیعیان و مؤمنین واقعی انتظار می باشد . کل یومِ عاشورا یعنی هر روز حق و باطل درگیرند. ببین کدام طرف می خواهی بایستی ؟ باحق یا با باطل ؟ نه اینکه هر روز باید گریه کنی؟ بعضی هم تمسک کرده اند به این فقر. زیارت ناحیه مقدسه که امام زمان (عج) خطاب به جد بزرگوار شان می فرمایند: « یا جداه، فلین احرّنتی الّهور وعافنی عن نصرک المقدور فلا تُدبِّنک صباحاً ومساءً ... »^{۱۴} « اگر زمان تولد مرا به تأخیر انداخت و تقدیر الهی مرا از یاری تو باز داشت در عوض اینکه شب و روز بر تو شیون می کنم.»

که می خواهند نتیجه بگیرند امام زمان (عج) هر روز گریان است ، حال آنکه این فقرات در اوج مبالغه و کثرت غم امام گفته شده و نمی توان از آن نتیجه گرفت که امام زمان (عج) هر روز گریان هستند و ما در مجالس شادی همه باید روضه خوانی کنیم.

از طرف دیگر ما و حسین عزیز همان سبک هایی که در عزاداری استفاده می کنند در مراسم شادی نیز استفاده می کنند و این مسأله مورد تعرض مقام معظم رهبری (مدظله العالی) قرار گرفتند و فرمودند: که اگر کسی صدای دست زدن و خواندن را بشنود و نبیند تصاویر که جشن است یا عزا نمی تواند فرقی بین آن ها قائل نمود امید است که توسط مداحین سبک های جدید و جداگانه ای برای مراسم جشن در نظر گرفته شود تا ان شاء الله این امر مورد رضای امام زمان (عج) قرار گرفته و بر شکوه مراسمات بیفزاید.^{۱۵}

۱- زیارت ناحیه مقدسه.

۲- سخنرانی مقام معظم رهبری در جمع مداحین.

الف- ۱۲۷ اختلافات فرقه ای و محله ای در عزاداری ها

خداوند کریم به عنوان یک نعمت از اتحاد نام می برد آنجا که می فرماید: «وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ

لو انفتحت ما فی الارض جميعاً فالألف بین قلوبهم ولكن الله ألف بينهم»^{۱۶}؛ خداوند بین شما الفت و دوستی ایجاد کرد و ای پیغمبر اگر همه آنچه وزمین است را انفاق می کردی تا بین آنها انفاق ایجاد کنی نمی توانی ولی خداست که اتحاد بین افراد ایجاد نموده است. همچنین خداوند تفرقه و اختلاف را به عنوان یک عذاب معرفی می کند.^{۱۷} و به مؤمنین می فرماید عظمت و شوکت شما در باهم بودن و اتحاد است و نزاع و اختلاف قدرت شما را نابود خواهد کرد. «اطيعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم»^{۱۸} مسلمانان اگر دوست دارند که قدرت داشته باشند بایستی با همدیگر بر محور مشترکات مانند قرآن و سنت متحد شوند. یکی از آسیب هایی که دشمن در پی آن می باشد ایجاد اختلاف بین مسلمین برای غارت ثروت ها و فروش اسلحه های خود به ایشان می باشد. در عزاداری بایستی همه متحد و در مقابل ظلم همه جبهه بگیریم. دشمن سعی می کند با اختلاف انگیزی بین محله ها اتحاد را بر هم زند و مؤمنین را به هم مشغول نماید تا خود به اهداف خاص خود برسد. لذا بایستی از کلیه امور تفرقه زا پرهیز شود.

الف- ۲۸ حق الناس نمودن وعدم رعایت حقوق دیگران

حق الناس و اذیت و آزار مردم از گناهان بسیار بزرگی است که علاوه بر توبه بایستی رضایت ترضیع حق شدگان را جبران نمود. از اموری مانند بلندگو. باندها را در مکان های باز مثل حیاط گذاردن که باعث می شود همسایه های مورد اذیت قرار گیرند بایستی پرهیز شود. بعضی می گویند با این کار ما تبلیغ می کنیم. حال آن که این کار متنفر کردن مردم

۱- اعراف/۶۳.

۲- همان/۴۶.

۳- انعام/۶۵.

از هیأت و عزاداری است اگر خواهیم تبلیغ صحیح کنیم نشان دهیم که هیأتی ها و عزادارن اصلاً حاضر نیستند تعرضی به حقوق دیگران صورت بگیرد. ما بایستی پیرو ائمه علیهم السلام باشیم و از اموری که دل و هوسمان می گوید پرهیز نمایی. دل می گوید شیرینی و شربت بده در خیابان به خاطر جشن ائمه علیهم السلام ولی امام فرماید: حق الناس نه. بعضی از افرادی که جلو ماشین ها را می گیرند و شربت می دهند حوصله ترافیک را ندارند. مریض دارند و.... آری ما نباید جلو بیفتیم از ائمه علیهم السلام. قرآن کریم می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ»^{۱۹}؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید در برابر خدا و پیامبرش [در هیچ کاری] پیشی مجوید و از خدا پروا بدارید که خدا شنوای داناست».

و معنی تقدم یکی جلو انداختن و مقدم نمودن هوای نفس و خواسته خود بر امام معصوم (علیه السلام).

الف - ۲۹ منحرف کردن مسیر عزاداری

گاهی اوقات در بعضی جاها مشاهده می شود دسته های عزاداری را به سمت منازل افرادی که شخصی از آن ها مرحوم شده می برند و در منزل آن ها عزاداری می نمایند. تسلیت گفتن به دیگران خوب است اما بردن دسته عزاداری به منزل مرحومین دو آفت بزرگ دارد یک اینکه این کار انتظار دیگران را نیز بالا می برد و همه انتظار دارند که دسته عزاداری به منزل آنها برود. ثانیاً عده ای با خانواده مرحوم اختلاف دارند لذا اول دلخوری و... پیش می آید و آن هدف والای عزاداری را به فراموشی می سپارد.

الف - ۳۰ آمیخته شدن فرهنگ بومی با فرهنگ عزاداری

خواه ناخواه فرهنگ بومی هر منطقه بر فرهنگ عزاداری عاشورا اثر می گذارد زیرا این مردمان هستند که عزاداری می نمایند. فرهنگ عاشورا نیز با آغوش باز از فرهنگ بومی در نوع عزاداری استقبال می کند یک خط قرمز وجود دارد که فرهنگ عاشورا خرافه های فرهنگ بومی را قبول نمی نماید. فرهنگ عاشورا سینه زدن، زنجیر زدن، که جزء فرهنگ بومی بوده و وارد فرهنگ عاشورا شده است را می پذیرد چون عقلاً چنین چیزی را می پسندد اما خرافه ای مانند قمه زنی را که جزء فرهنگ بومی بوده و وارد فرهنگ عاشورا را نمی پذیرد.

ب- آسیب های محتوایی:

قسم دوم از آسیب هایی که عزاداری را تهدید می نماید آسیب های محتوایی است.

ب-۱ مدح و تمجیدهای بیجا و مضر

گاهی اوقات مدح و تمجید از ائمه علیهم السلام از مسیر صحیح خود خارج شده و به جای تمجید از شجاعت، وفاء، صفات پسندیده آن بزرگواران از چشم و ابرو و صوت آنان تمجید می شود. حال آنکه این تمجیدها صحیحی نیست زیرا کسی آن بزرگواران را ندیده و ثانیاً این انحراف از مسیر می باشد. مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار با مداحین و شاعران اهل بیت علیهم السلام، فرمودند: آیا مگر چشم قشنگ دردناک است؟ آیا شما ابالفصل را با چشم دیده اید؟ ارزش ابالفصل به فداکاری اوست. ورزشکارهای زیبایی اندام خیلی ها هستند که قامت بلند و بازوان قوی دارند. اما اینها مطرح نیست، بایستی به مسیر صحیح تمجید باز گردیم.

۱- سخنرانی مقام معظم رهبری در جمع مداحین.

ب-۲ غلو گویی و کفر

خداوند به پیروان آیین مسیح می گوید: «قل با اهل الكتاب لاتغلو فی دینکم غیر الحق»؛ «در دین خدا غلو نکنید و عیسی (علیه السلام) را فرزند خدا نخوانید.» آری ائمه اطهار علیهم السلام بشرند اما نه یک بشر عادی، بلکه انسان هایی بسیار وارسته و با تقوا. اما آن ها خدا نیستند بلکه برترین و با شرافت ترین مخلوقات خداوند هستند. خدا خواندن آنها اگر با عقیده باشد کفر می باشد و اگر بدون عقیده باشد باعث وهن به تشیع و از بین بردن آبروی مکتب عظیم تشیع است.

مثلاً گفتن جمله هایی مثل لاله الا زینب و... یا حیدر حیدر خالق ار فرهمایی، حیدر حیدر روزی ده ما سوایی، که صفات خدایی را به ائمه علیهم السلام نسبت بدهیم باعث مخدوش شدن چهره تشیع و باز شدن زبان بدخواهان خواهد شد. از طرف دیگر هر تند روی و افراط تفریطی هم به دنبال خواهد داشت، اگر عده ای حضرات معصومین را خدا بنامند و صفات خدایی به آنها نسبت بدهند باعث خواهد شد عده ای هم آن ها را بشر عادی و مثل بقیه بخوانند و کمالات آنها را انکار نمایند.

ب-۳ تحریف در مسیر ارتباط با حضرات معصومین و به کار بردن بعضی الفاظ نا مناسب

بعضی اوقات افراد در برخورد با معصومین یا مناجات با آنها خود را سگ آن ها می نامند و الفاظ مشابهی چون دیوانه و... به کار می برند. به کار بردن این الفاظ آسیب های متعددی را به دنبال دارد. آسیب اول تبدیل شدن لفظ به عمل که موجب وهن به اسلام و تشیع می گردد. این افراد کم کم صدای سگ در می آورند و قلاده به گردن می نهند و... که این اعمال باعث توهین شدید به تشیع و کرامات انسانی می گردد. آسیب دیگر در این زمینه از بین رفتن کرامات انسانی است. ما باید همانطور که ائمه با خداوند صحبت می

کردند با حال تواضع اما نه با از بین بردن کرامت انسانی نه با سگ و خواندن خود با ائمه
علیهم السلام صحبت بنماییم.

ب-۴ انتخاب شعرهای سبک و تحقیر آمیز

در انتخاب شعرها بایستی دقت نمود که شعرهایی که در آن ها ائمه علیهم السلام
تحقیر شده اند خوانده شود از شأن آنها بدور است که تقاضای آب از دشمن برای خود
کنند یا التماس و ناله به دشمن بنمایند لذا بایستی شعرهای سبک و تحقیر کننده خوانده
نشود مثلاً در هنگام اذن شهادت گرفتن علی اکبر حضرت امام حسین (علیه السلام) بدون
هیچ مکث و تردیدی اجازه میدان دادند و موقع شهادت علی اکبر فرمودند: یافتیان بنی
هاشم اصلوا اقامکم. اما شاعر سروده است که امام (علیه السلام) بر بالین فرزند حاضر شد
و فرمود: خیز ای بابا از این صحرا برویم^{۲۱} یا قضیه حضرت ابالفضل (علیه السلام) که حضرت
علی (علیه السلام) بر منبر بودند و صحبت می فرمودند: امام حسین (علیه السلام) در وسط منبر
فرمودند تشنه ام ، ابالفضل برای ایشان آب می آورند.. که اینها همه تحقیر و توهین به ائمه
علیهم السلام است.^{۲۲}

ب-۵ پرداختن به مسائل عقلی و منع گریه و عزاداری و بالاعکس یعنی پرداختن به شور و فراموش کردن شعور

یکی از آسیب ها و موانع در راه معرفت اهل بیت علیهم السلام افراط و تفریط در
شور و شعور حسینی (علیه السلام) می باشد. بعضی فقط به گریه می پردازند و بعضی منع می
کنند گریه را و می گویند باید راه حسین (علیه السلام) را شناخت ، اینها روضه
و مداحی را قبول ندارند و می گویند فقط باید جلسات موعظه تشکیل شود ولی گریه برای

۱- حماسه حسینی ، شهید مطهری ، ص ۶۸.

۲- همان، ص ۶۶.

چه؟ این عده غافلند که گریه برای اهل بیت علیهم السلام سازنده بشریت است و از طریق محبت آنها راه کمال بسیار سریع پیموده می شود لذا گریه محبت و شوق برای حضرات معصومین و احساس همدردی با ایشان انسان را به خدا نزدیکتر می سازد. پس باید گریه باشد گریه از نعم های خداوند بر خلق است و از خود گرفته نمی شود مگر در صورت قساوت و سنگی دل و آن هم به سبب گناهان می باشد.

ب-۶ ساخت فیلم هایی که به مباحث حاشیه ای پرداخته و عوامل اصیل در شهادت ائمه را نشان نمی دهد.

یکی از عوامل تأثیرگذار در فرهنگ جامعه سریال ها و فیلم هایی است که در رابطه با زندگی معصومین علیهم السلام تهیه می شود. ساخت اینگونه سریال ها و فیلم ها بسیار خوب است اما متأسفانه مشاهده می شود در بعضی از این سریالها نقش یک زن در قتل امام (علیه السلام) بسیار بزرگ جلوه داده می شود مثل نقش عظام قطام در سریال امام علی (علیه السلام) یا فیلم معصومیت از دست رفته که نقد بسیاری بر این سریال ها وارد است و این سریال ها از عوامل اصلی قیام عاشورا و علت کشته شدن امام حسین (علیه السلام) بازمانده اند.

ب-۷ روضه های دروغ ، خوابها و مکاشفه ها

یکی از آسیب هایی که در عزاداری های امام حسین (علیه السلام) اثر فراوان دارد روضه های دروغ و نقل خواب و مکاشفه است در مورد خواب و مکاشفه باید گفت چون خواب قابل اثبات یا رد نیست و نمی توان آن را با معیاری سنجید و حقانیت یا بطلان آن را ثابت نمود لذا خواب و رویا حجیت ندارد اما روضه های دروغ علت اصلی اثر انگیزه ای به نام گریاندن و کسب ثواب و شلوغی مجلس که همه برداشت های ناصحیح از قیام امام حسین (علیه السلام) است ، بعضی می گویند که هدف خلقت گریه برای امام حسین (علیه السلام) است.

السلام) است ، لذا به هر وسیله ای تمسک برای گریاندن مردم می نمایند . که این آسیب ها ی بزرگ می باشد.

ب-۸ عدم مطالعه مداحین و بعضی سخنرانان

بدون مطالعه منبر رفتن و روضه خواندن و مقتل نقل کردن خیانت به انکار مستمعین است . چیزهایی می گوئیم که هیچ سند واقعی ندارد و باعث تحریف بسیاری از حقایق خواهیم شد.

ب-۹ عدم تهیه منابع شعر و مقتل ساده برای مداحین

یکی از عوامل تحریف و دور شدن از اصل عاشورا عدم تهیه متون و اشعار و مقاتل صحیح برای مداحان و روضه خوانان است. از آنجا که کتابهای معتبر مثل ارشاد ، مقتل نقل شده از طبرسی و... به زبان عربی است و کتابهایی که بعداً نگاشته شده ، به طور کامل پاسخگوی نیاز مداحین و روضه خوانان نیست بهتر است مقاتلی با زبان ساده و ادبی برای این امور تهیه شود.

ب-۱۰ تحریف در نقل اهداف عاشورا

یکی از مهمترین اموری که در واقعه عاشورا و معرفت از آن واقعه عظیم قابل بررسی است شناخت هدف امام حسین (علیه السلام) از آن قیام می باشد نوع هدفی که شخص بررسی کننده قیام از قیام امام حسین (علیه السلام) می فهمد در بررسی قیام و نگرش به امام حسین (علیه السلام) نقش مؤثری دارد . مثلاً نویسنده کتاب شهید جاوید هدف حرکت امام حسین (علیه السلام) را حکومت می داند و از ابتدا تا انتها در کتابش سعی می کند کارهای امام حسین (علیه السلام) را بر این بنا ، توجیه می کند . بعضی هدف را شهادت می دانند اما

بعضی هدف را امر به معروف ونهی از منکر وانجام وظیفه می دانند. نوع این هدف در بررسی عاشورا وفهم دقیق آن وقایع نقش مؤثری دارد .

ب-۱۱ بی توجهی به آینده وبی عنایتی نسبت به امام زمان (عج)

توجه به قیام عاشورا باید زمینه ساز از بین بردن ظلم وستم وایجاد زمینه های ظهور باشد. نیاستی در گذشته ماند ونگاه به آینده نداشت. باید هم نگاه سرخ داشته باشد هم نگاه سبز. اما متأسفانه بعضی فقط در گذشته مانده اند ونگاهی به قیام امام زمان (عج) ندارند.

ب-۱۲ غنی نمودن جوانان از فرهنگ اسلامی

یکی از مهمترین آسیب هایی که هیأت ها ومکتب عاشورا را تهدید می نماید ، غنی نکردن فرهنگ جوانان می باشد . باید توجه نمود فرهنگ اسلامی آموزه هایی دارد که بایستی برای نسل جوان خوب تبیین شود ، بیرون از هیأت نیز فرهنگ های مختلفی وجود دارد . اگر فرهنگ جوانان را غنی نسازیم فرهنگ بیرونی مانند فرهنگ ماهواره وموسیقی مبتذل و... بر جوانان اثر می گذارد به این گزاره فقر فرهنگی می گویند . پس باید در مواجهه با فرهنگ های مختلف جوانان خود را از فرهنگ ناب اسلامی غنی سازیم .

ب-۱۳ عاشورا را تکلیف خصوص امام حسین (علیه السلام) مطرح نمودن

یکی از تحریفاتی که توسط عده ای مطرح شده است این است که حرکت امام حسین (علیه السلام) را مخصوص حضرت می دانند وبدین ترتیب الگوگیری از عاشورا را

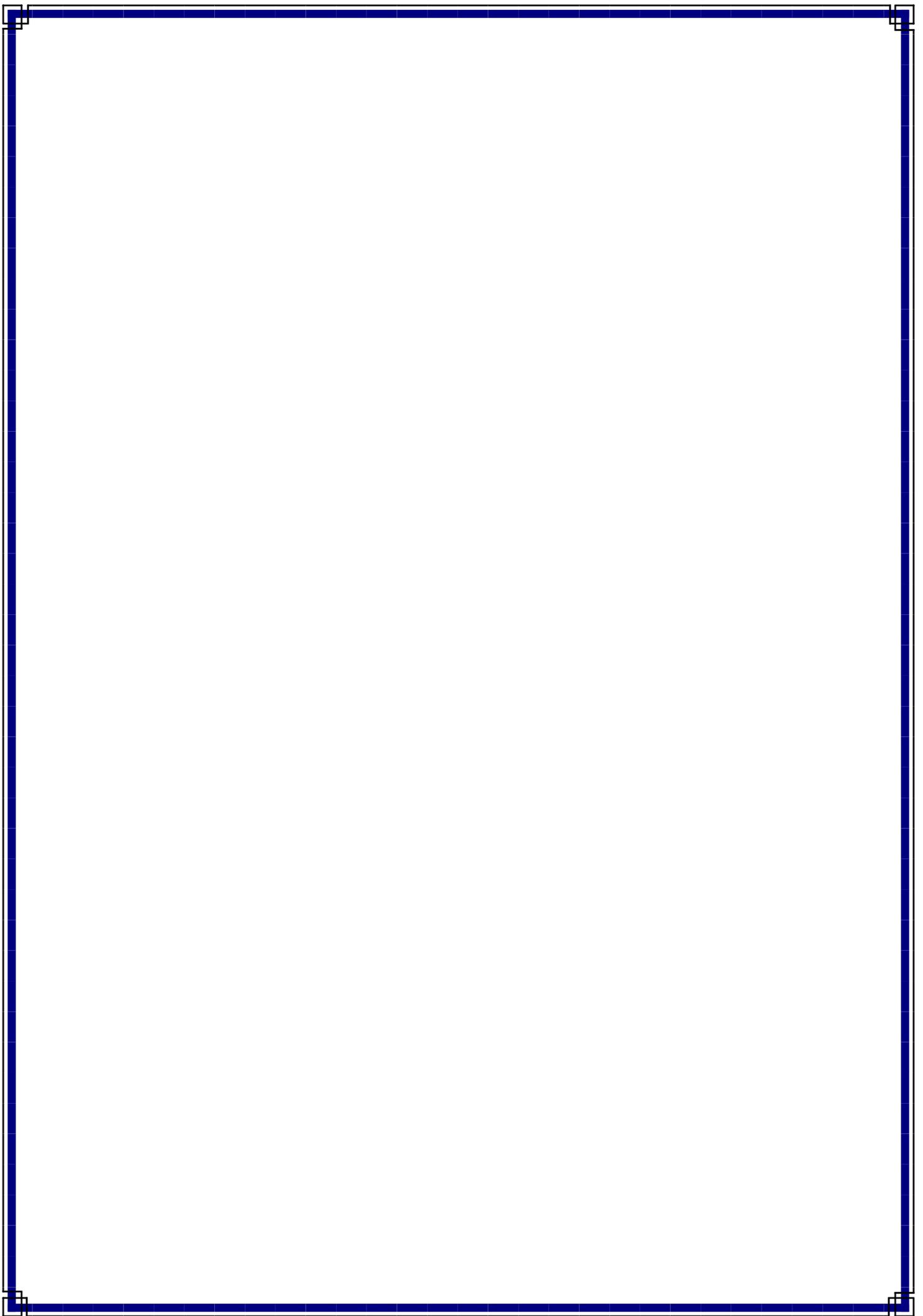
منتفی می دانند. این تز فکری مرده است ، اما متأسفانه روحش هنوز زنده است و بعضی هنوز هم حسین (علیه السلام) را از بقیه مردم جدا می دانند و الگو گیری را نفی می کنند.

ب-۱۴ تعصب عزاداران بر نوع خاص از عزاداری یا نوع خاص از برداشت

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می فرماید تعصب بایستی بر امور خوب و خوبی ها باشد^{۳۳} اما متأسفانه بعضی بر نوع خاصی از عزاداری مانند قمه زنی یا فکر خاصی مثل خدا شدن امام حسین (علیه السلام) یا اینکه امام (علیه السلام) برای حکومت قیام کرد و هدفش فقط و فقط حکومت بود تعصب دارند این نوع تعصب ها چون بر پایه خوبی ها و نیکی نیست مردود و ضرر زننده به مکتب امام حسین (علیه السلام) می باشد .

از جمله امور دیگری که بایستی به آن توجه نمود و عدم توجه به آن ها آسیب زیادی به عزاداری و مکتب امام حسین (علیه السلام) می زند می توان به جمود تاریخی و بازگو نکردن بعضی از حقایق ، هراس نخبگان از عوام یا عوامزدگی یا به صورت همسویی با آنان یا ترس از عوام، تمسک به ادله تسامح در ادله سنن با توجه به ان هر نوع عزاداری و عملی را برای امام حسین (علیه السلام) مجاز می شمارند. اموری که موجب سست کردن پایه های اجتماعی دین و مذهب می شود ، تبدیل زمان حال ما به زبان قال و تقیه نکردن در جایی که باید تقیه کرد و شناختن بحث اتحاد و معنی لعن و... که گاه تمسک به فحش و.. به جای لعن می شود. در پایان بایستی عرض کنم که اموری که موجب به آسیب به عزاداری و موانع معرفت مکتب امام حسین (علیه السلام) است به امور بررسی شده در این مقاله ختم نمی شود و بسیار بسیار موارد دیگر وجود دارد که مثل شهید مطهری ها را نیاز دارد تا آن مسائل را مورد بررسی قرار دارند تا حرکت امام آنگونه که بوده و بهتر این وجه معرفی شود و الگوی صحیح برای عاشقان آن حضرت (علیه السلام) ترسیم نماید .

امید است که این نوشته ناقص مرضی در گاه حضرتش (علیه السلام) واقع شود.



منابع و مأخذ

* قرآن کریم

۱. نهج البلاغه ، محمد دشتی
۲. حماسه حسینی ، شهید مطهری
۳. کتاب المکاسب، شیخ انصاری
۴. فوائد الاصول، شیخ انصاری
۵. مدیریت زیارت امام حسین (علیه السلام) ، مهدی نیلی پور
۶. فرهنگ سخنان حضرت فاطمه زهرا (علیه السلام) ، محمد

دشتی

۷. فرهنگ سخنان امام حسین (علیه السلام) ، محمد دشتی
۸. کتاب البکاء للحسین (علیه السلام) ، سید محمد حسین میر

جهانی

۹. وسائل الشیعه ، شیخ حر عاملی
۱۰. توضیح المسائل، امام خمینی (ره)
۱۱. پرسش ها و پاسخ های دانشجویی ، سید مجتبی حسینی
۱۲. فیلم آسیب های عزاداری سید موسی الرضا دلخواه ،
برگرفته از سایت امام علی (علیه السلام)